

عطا شاد ۽ تنکی پگر

سنگت رفیق، لیکچرار، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان کوسٹہ
محمد یوسف، اسسٹنٹ پروفیسر گورنمنٹ کالج شمال کوٹ

Abstract:

Atta shad is thought to be the seer of the modern Balochi Poetry, who built up a different form in the Balochi verse. It's unmistakable that the contemporary Baloch writers presented new styles in advanced Balochi verse, yet Ata Shad is the chief poet, who first time presented the modernistic approach in the Balochi verse. He is the person who utilized a main part of similes, analogies, metaphors and images in his verse. In his verse, he used to let the people know about the class framework, like Karl Marx, in his verses.

In this paper, the overwhelming subject 'class framework' it's starting point and advancement in the Baloch society will be concentrated.

کارل مارکس (1818-1883) ۽ کمیونسٹ مینوفسٹو ۽ گشتنگ ات کہ جہان ۽ راج دپتر تنکائی یکے دومی ۽ ر ایر جیگ کنگ ۽
وت بزرتریں م سندے گرگ ۽ جہد ۽ دگہ ہچ نہ انت۔ استیں راجمان ۽ درائیں تانخ طبقاتی جہد ۽ تاریخ انت۔ (1) افلاطون ۽ بگرداں
لینن ۽ کمیونزم (بے تنکیس چاگرد) چے حد ۽ کاریگی انت ۽ چے حد ۽ بر جاہ انت؟ اے دگہ بنگپ ایت۔ بلے کارل مارکس ۽ تنکی لیکہ ۽

دنياء بازيں مزنيں اگل وتى نيمگ ء تريننگ انت ء آهاناں وتى سان ء ناس بخش اتگ انت۔ بلوچى ء اردوء مزن نا ميں شاعر عطا شاد هم چو كه هے بنى آدمى چاگرد ء جامنديں ساھدارے، پميشكه آئى ء هم يك آدمے ء درچے ء چھ ليكه سان زرتگ يا چھ وتى رژنا پكرى ء (جنگ ء نامے ”رژنا“ انت) تبكى ليكه ء راسوگات بخشاتگ۔ واحد بزدار نبشته كنت كه آسرجم ء ديروى پسندے ات۔ (2)

بلوچستان ء مزن نا ميں لبزانت، آزماكار ء گدار نويس آغاگل عطا شاد ء ديروى دوستيں پكر ء پشدر ء نبشته كنت۔

”عطا شاد نے وہی جانسن کلبی کا انداز اختیار کیا، بیوروکریٹ بھی رہا، سرکاری دربار میں عزت پائی مگر چوچاھتا تھا۔ وہی کہا، جو پیغام دینا چاھتا تھا، وہی پیغام دیا اور اس کا کمال یہ ہے کہ انقلابی شاعر کے بجائے وہ ایک رومانی شاعر مشہور ہوا۔ حالانکہ وہ اپنے عہد کی سیاسی و سماجی تہذیب کا مظہر ہے۔“ (3)

آغاگل ايشى ء شاد ء کمال گشيت بلے اے عطاء سراناروائى يے ات هم۔ عطا كه ديروى دوستيں تبكى پكر ء رهشون ء پير ات كس ء كار دار ء مرید هم نه كت۔

عطا بجزم كه دنيا ء دين ء سوداگر

پكير ء پير گشاں شاعر ء ولى نه گشاں

عطا شاد سيمى دنيا ء مُزداريں (سرمایہ دارانہ) تب ء واھنديں اے کمیونسٹاں چھ سہى سرپد ات پميشكه آئى ء پھير ديروى دوستيں پكر ء اے اوگام جنوك ء بيرك داراں گول گلہ نه كت۔ اے جنز ء رهشوناں گل خان نصير، آزات جمال دینی، مراد ساحر، بشير بيدار ء اکبر بار كزنى شنگ كت انت بلے عطا شاد چو كه مھراكى شاعرے ات پميشكه شنگ ء چاپ كنگ نه بوت۔ دگر ء بل ”وہ ایک کمیٹیڈ ترقی پسند شاعر تھے“ رد ء واھند واحد بزدار ء هم وتى كتاب فکروفن ء تھ ء مراد ساحر چھ عطا شاد ء برز تراير كنگ۔

پر چكہ مراد ساحر مڑور ء ديمروئى دوستين مردمانى دوستين شاعر انت (لٹ خانہ ء ہم گنگلى انت) ء عطا شاد مہراكى ء نو كين ليكہ ء كاروان ء سوانت بلے اے كار ء تھ ء عطا شاد ہم بے گناہ نہ انت پر چكہ نہ آئى ء او گام جت ء ننكہ ديمروئى دوستى ء بيرك دارانى ”كلب ممبر“ بوت۔

چو کہ عطا شاد ابرمى (Natural) شاعرے ات ء پدا دنيا ء دليست ہم کہ آئى ء چاگر دى پگر، جندى (موضوعى) ء درى (معروضى) مارشت، راجكارى ء راجد پترى هيال آئى ء شاعرى ء سہر انت۔ مرچى عطا شاد ء شاعرى ء كسى سرٹيفيكٹ ء حاجت نہ انت۔ بلے آئى ء شاعرى ء تھ ء تبكى پگر يك پدرا نين دروشمے ء وانوك ء را پگر كنگ ء نہ ايو كا مجبور كنت بلكين ہما چاگر دے کہ عطا شاد ودى بوتگ ء رستگ آئى ء پشدر ء مييارانى (Values) يك كچ ء كيا سے ہم دست ء دنت۔ عطا شاد ء شاعرى مارا استعاريت ء جدي نو آباديتى مارشال لوڈ، بلوچستان ء سنڈيمن سسٹم ء حرا بياں هو اور كمران کہ پہ اودا اے پهمگ بيت کہ سنڈيمن ء سردارى (قبائلى ناں) سان ء ناس هلاس بوتگ انت، اوداے مير ء متبرانى (کہ مڈل كلاس ء نامدار انت) تب ء رپكاں آژناگ كنت۔ ہمے چاگر دى زيد ء مارا شاد ء شاعرى ء تبكى فرق ء تپاوت يك سہرا ء پدرا نين دروشمے ء گندگ بنت۔ چو کہ اے تبكى فرق ء تپاوت گوں آئى ء جند (ذات) ء بندوك انت ہميشگہ آئى ء بلوچى شاعرى ء گيشتر گندگ بنت بلكين چوبگش اين کہ پدرا انت۔

پدا فقيرے ء بے سارى ء پدا كپتنگ

اے بادشاہ وتى گارى ء پدا كپتنگ (4)

عطا شاد ء سيادى بندرے گوں چاگر دے درتگ شمال ء درتگ پچين تبك ء انت وتى كسب ء كار ء درپ ء آ پدا مييارانى تبك ء بوہگ ء ر بيد ہم وتى ليكہ ء پدرا تيج ء ہما تبك ء مانزمانى كنگ ء گندگ بيت۔

آئى ءءگده ءسنت (اسٹيٹس) ءءهٲبر چه جهلى تبك ءز بهرى ءنارواينانى آماٲى ءمير مٲبرانى دست ءلٲ ءءٲل ءءشكارىں مهلوك ء مارشت؁ جوزه ءءجزگاں چه گستانه كت۔ آئى ءشاعرى ءتب ءنه ايوكاء چاگر دسهر اءٲدرا بوھگان انت بلكيں آھمے درتگ شال ء درتگ ٲچانى آؤكيں وشيں روچانى مانزمانى ءھم كنت كه اگاں جهده ءءجفاء به بيت گءدر تگيں شال براه دار ھم بوت كنت۔

بگند وھدهء كه ذر وطلاه ءءوشاكى

چه درته شالے ءبره دارى ءءءا كٲتگ (5)

عطا شاد ءءٲتر شٲ سحراندم ءءاے سرجميں شيئر يك درٲ ءءھمے ليكه ءءٲله مرزى ءكنت۔ اءاگٲ اے ٲادكيت كه اے كئے انت كه ”ءءا كٲتگ“ يا اے ٲءا كٲتگيں كجام چاگر دء ھما تبك انت كه وتى وشخالى ءوشامى ءءاڈى ءلٲ ءءٲل ءسنگانى سرا اوشارينتگ؟

اے كٲته كارنه لوٲيت ٲءا كه قهر به بيت

غريب ٲرچيا؁ سردارى ءءءا كٲتگ (6)

اے كٲته كار بلوچ سردارى نظام ء سردار انت يا كمران ء منافقيں مير؟ ٲءا چيرى بند ءتبكى ليكه ءبيرك دارا ٲه چونيں ٲيگورے كه غريب ميرى ءسردارى ءءءا اے حاترا كٲتگ كه وت ته ءء (زاهر ءءءء نه كت) ھمے سنت ءء بوھگ ءءندگ ءءلمانگ انت (ءائے نادر سى؟)

گكيشتر نكء كار عطاءء تبكى ٲكر ءءرا بلوچستان ء سردارى (سنءبمن) شهم كارى (نظام) ٲئش درء چار انت ءء آئى ءمعناھاں ھما وءا شوھازكن انت بء عطاءء لهتنيں جوان تريں ٲء (آزات) كمران ءتبكى يا مير ءمٲبرانى منافقيں يالٲ ءءٲلى ٲئشدرے دار انت۔ عطا شاد ء چاروكيں دوئيں نكء كار نكءى ٲئش دراچرے ٲئشگج انت ھما كه آكمران ءمير ءمٲبرانى تب (نفسيات) ءء آھانى ھيل ءھنراں بلدنه انت

چو کہ واحد بزدار بیک محمد ء ایندگه کہ آہانی ہچ وڑیں سیادی ء گوں مکران ء تب، دودمان ء چاگرد ء نیست، دومی ہما کہ آوتی ترس، یا تنکی
لیکہ ء کینگ ء اے گپ ء دیم ء آرگ نہ لوٹ آنت اشنانی تہ ء حکیم بلوچ، امان اللہ گجلی، صباد شتتاری ء اے آرداد ہوار آنت۔ عطا شاد
مکران ء میر ء منبرانی تب، تب سماٹ ء پلی مارشتاں چے وڑاچار ایت۔ اے شیر چارگ کرزایت۔

میر، ادیرہ میر

مرچی اے ”میران جاھے ء“ کہ کسے نہ گواہیت

پھر بوتگ آنت و شین بو آنی ہشکس نشانی

شک نقشانی

چو کوھنیں نام ء توار ء تی

کور ء تامور

ادیرہ

چو مر میں سنگ ء مہرین قلات ء کہ انگت نہ پر شنگ بلے درپش ء وا کے شنگ

من

غلامک، تی پیریں غلامک

تی حاکیں سرون ء چو بیوانک اوشتا تگاں چو کہ تو عمر ء گڈی سرالچ نہر داں شت و گارتے۔

میر، ادیرہ میر

سگت رفیق ء دگہ

عطا شاد ء تکی پگر

مرچی ہبرتا کے ء سیاہیں عکس ء من ء تی گوارا آرتگ

من دیستگ کہ ماہ ء سرازرس ء دور بھار پسندیں

ماہ ء سرا

آدمی ذاتے گام ایر کنان انت

من ء گیر آہتگ ہما عہد کہ من پیادگ تو

اسپ ء سوار

روح و شپ

جہ پہ جہ

من تچان، ہیسک و ہنپان

تی اسپ ء دیم ء کپان و پروشان

ہید بوتگ تی ”شاہی ساہدار“

انگت بلے تی غلامک (بنی آدمیں گنگدام)

چوش مرتگ کہ چچ دم نہ برتگ

”برزء تحت ء روان و جہل ء منی تحت ء پادگ سے“

عطا شاداء تکی پگر

سگت رفیق و دگه

میر ادیره میر مرچی کہ تو مرتکے من حیاتاں

ہاسر نہنگ و ڈگار

منی پیرک و دز کشانی کہ تو برت اچ من.... کہ پرچی منی چک عزائیں دوشک پیرک و پس و کسب و بزاں اسپ و دیمپاگی و وانگ و

کنت و ڈالی

ہاسر نہنگ و ڈگار.... مرچی رهن انت

منی نوکیں واجہ

تئی تنگویں پسگ و زر دوست انت چو شریں جنک و

چوبے وازداریں زمین و

میر ادیره و میر

منی چک ہماوار و گاریں دیشک کہ مرچی دوشمبے گشتے

حبر تاک و عکس و من و حال دات

تئی عہدی نمک واری و جت شگان و من و گشت....

”آجونی ماہ و گتھمال کنت

ایر دستی زمین زیر بیت

سگت رقیق ۽ دگه

عطا شاد ۽ تکی پگر

بے زبان گنگد ام انت که عهدی غلام انت

قرن غیرت ۽ چکاس ۽ نام انت“

نیں مرچی اے ”بیران جاہ“ ۽ که کسے نہ گواھیت

پھر بوگنت و شیں بو آنی حشکس نشانی

شک نقشانی،

چو کوھنیں نام و توار ۽ تی

کور و تامور

ادیرہ

چو مر میں سنگ ۽ مہریں قلات ۽ کہ انگت نہ پر شنگ بلے درپش ۽ وا کے شنگ

من غلامک، تی پیری غلامک

تی حاکیں سرون ۽ چو بیوانک اوشتانگاں چو کہ تو عمر ۽ گڈی سر ۽ اچ نہرداں شت و گار اتے

جھیر ۽ گاہاں....

کہ مودگ کنناں، کنداں، گریہاں کہ کہہ کہہ جئاں پر و شتاں شنگ پر شتاں شنگ ۽ کہ سوچاں، تی نام و توار ۽

بگڈاں و تی گنگد امی زبان ۽

وتی تزن سگس سرء

یا کشاں یکس نچ ء وتی

یا وتی زرد کشس غلامی ء

تی مسیتس واجہی ء گوں یکجاہ کناں۔ (7)

اے عطا شاد ء کسماکی لچہانی جوان ترس لچہاں یکے بلے وتی نگدی نبشنا نکاں کس ء پہ اے لچے ء دو دانک ہم شات نہ بوتگ .. پرچہ ؟ اے جست باز رزشت داریت۔ درچریشی ء اے لچے ء تہ ء دو ہنچس اشارہ هست انت کہ اے لچے ء را کمرانی پشت درے بخشا انت اولی بریکٹ ء بندس اے روانت۔

”برزء تحت ء روان و جہل ء منی تحت ء پادگ سے انت“ ء دومی ”ہما سر نہنگ ء ڈگار“۔

نوں گپ ادا کیت ء اوشنتیت کہ بلوچستان ء کجام دگ ء ”تحت ء پادگ سے“ بوتگ انت ء اے کجا بوتگ کہ کمران ء دگی متبراں پہ نیز گار ء گریبانی زینانی پولگ ء ”عزت ء شرپ دارس وڑے ء“ نہ ایوکا قرآن سرا کنگ ء سوگند وارنگ یا وتی غلام زمین ء کل کنگ ء تگر دپر داتگ انت کہ ”اگاں من زمین ء توار پر بچناں کہ تو کئے نیگ ء گڈاز من گویاگ بدنت“ اے لچے ء رادیم ء ایر کنگ بہ بیت ء شاد ء دیوان روج گر ء تا کدیم 83 ء اے دستونک چارگ بہ بیت گڈ اعطاء تبکلی پگر ء بازس پہنات پرچ انت۔

چش ز بہرانت چہ فہم ء واجہ

آپ ء برایت گوں زھر ء واجہ

چش زورانت، اے زوراکی ء داب

جہہ سریت اچ وتی و هم ء واجہ (8)

اے دستونک ء لپہ ”میر اديره ء میر“۔ وانگ نہ ایوکا عطا شادء ترندیں تنکی لیکہ پریچ ایت ء دیم ء کیت بلکیں اے تنکی چاگرد ء هلاسی، نزوری ء ایشی ء پیش درء هستیں نزورین ء در انسانی واهگ دارین مردمانی رپک ء هنراں هم شون دنت ء پداھے واهگ ء ارادھاں نزور پیش داریت، ”غلامک ء“ دوشبے ء وشیں روچانی سوگات ”ءروتاک ء حال کہ بنی آدم ماہ ء سراگام جنان انت۔ چے حدء سوگہ ء سر پدا انت ایشیے گواھی ء شاھدی ء گراں مہذب ء شرپ دارین میر ء متبرانی دل بز ان انت یا ہما دوشک کہ مرچی دوشبے انت!

”عطا او گام نہ جنت ء ننگہ آئی ء لیکہ انت کہ لپہ ء شیمز شد لاپی ء هلاس کنت“ ہنچو سہر ابیت کہ گشے دنیا ء کسے ء گشتگ کہ لپہ ء لبز انک شد لاپی ء گزٹن ء هلاس کن انت بلے اے گپ ء کئے دروگ بکنت کہ سکین ء زیادیں گشتگ لٹ ء پل کنوکانی ارادگاں نہ ایوکا پدرا کن انت بلکیں لوچ ء لنگڑین ء بزگیں مھلوک ء جوزگ ء ذکت دینت کہ گزٹن ء بزگی نہ حدائی انت ء ننگہ بحت ء قسمتی کار انت پمیشگہ ”عطا وازنہ کنت“۔

توپہ سرانی گڈگ ء زندء حیالاناں کشے؟

پہ سنگ ء داشت کنے پل ء چہ بوتالانی (9)

پداما پرچہ گشیں کہ لپہ ء شیمز ء کار لذت دینگ انت شیمز ء لپہ وازنہ بنت ء ننگہ شد ء گول لذت ء کارے هست۔

گر میں بدن قہرین زمستانی شپاں بے واب کنت

هور کیں شکم مہرانی وشیں لذتاں بے تھام کنت (10)

اے هور کیں شکم کنیک انت؟

برزی و میانی تبک کدی هورک شکم بوتگ انت گڈ اعطاء را مھرا نکی و شاعری و پیغمبر جو ڈکنوک شاداءِ اے شیرء بے ترانگ
بنت یا پھ واز و نصیحت یا دتی لیکھی مول و مراد و عطا شاداءِ کار مزکنگ لوٹاں تنگہ وتی لیکھ مول و مراد انی تیر و عطا شاداءِ کو پگ و ہیر بکن
انت و بکن انت۔

”عاشق طبی بے جوزہ و پہکی نہ بیت“ (11)

بلے هور کیں شکم تب، جوزہ و پہکی و چه کجا بیار انت و شاداءِ اے گپ و عزانت پمیشکھ هے لپ ”پالو“ گڈ سرا چو گشیت۔

”گشون انت پہ مہر و آسریں عشق و

چو لکھ و کنڈگ و چکاسگ“ (12)

هے لکھ و کنڈگ و چکاس و ”تو قہر و آسمان وے“ سما کپ ایت۔ روح گر و ”تو قہر و آسمان وے“ اے شیر و عطاء و تارا گلزمین و
چہرکنگ و برزی زور اورین و لٹ و پل کنو کیں تبک و را ”قہر و آسمان“ گشنگ، اگاں جیڑگ بہ بیت گڈ اعطا جہلی تبک و چیدگ انت
بلے عطا یک گپے و سر پد و سندک انت کہ اے قہریں آزمان لپ پہ مہر دوزائیں بنی آدمیاں ”سرپان“ انت۔ ”اے کشار سوچیں“ نیت
انت (کشار چیدگے) ”زور آپ و بن زہ انت“، ”آسانی چمگ وے“ اے لپ و تہ و جوان ترین اشارہ کہ آاے لپ و اعطاء تنکی لیکہ و راہ
و پپرین ایت، و ت عطاء تنکی لیکہ یا (Mega narrative) و پیش در انت ”پہ کی و ہزار وے“ لپ بانڈیں چارگ بہ بیت۔

”تو قہر و آسمان وے

هر پلو و چوزانت و زهر و رگاں روانے

پہ دیدگاں چو نیلیں تنکے

عطا شادء ٲٲكٲا ٲكر

سكٲٲ رفٲقء ءءك

ماں گام ٲه گام ٲه مہر دوزواھیں بنی آدمء سر ٲانے

ٲه مارگء ءچو حقء واھگ کشیں زبانه

ٲه ترانگء نو عمرے

عہدانی زردء نقشیں یا تانی تگ ٲ و ترانے

ٲه زانگء زیانے

بخت ایر جیگیں وھدء زور آٲء بن زھے تو

نٲتء کشار سوچیں آسانی ٲگکے تو

شٲ مانٲتائیں روجء شہمانی وا جسے تو

استار تو سیں ماھے

شہر آسرا تیں ساہء ءجر حزیں و دارے

تو موسمانی قہریں مہرانی واز دارے

ٲه یکىء ہر ارے

من مہرء گل زمین آں

من مہرء گل زمین آں (13)

اے لچہ و انگ و گمان بیت کہ اے وڑیں واکداریں آسمان واجہ کار و گوں باندیں دوستی و سگتی بوت انت بلے عطا و تہی لیکہ، ہھیال و کمٹمنٹ و بندوک انت، اگدہ و ذر و درپش و جرٹشک آئی و دل و دماغ و سان و ناس دات نہ کن انت۔ ہمیشہ ہمے لچہ و سر حال و چیر و آئی و بریکٹ و نبشتہ کنگ۔

”در یگتیں من و تو دوست بوتیناں بلے بوت نہ کنت“ (14)

عطا چو منافقیں و ذر و اگدہ دوستیں کیونسٹ و دیمروئی دوستاں، سگتی و کمائی گوں سرمایہ داراں و اوگام و لیکھ دوستی گوں مڑوراں کنت نہ کنت، عطاء ہمے لیکہ آئی و چہ اوگام جنوکیں مڑدار و ”دل“ و سردار و میر و متبری و واہگ دار و ”دپ“ سردار و میراناں ایر جنوک آل چہ برز و بلند کنت۔ من و تو بوت کنیں بلے عطا چرے منافقاں نابلدنہ انت و تہی و اشانی دگری و جوانی و زانت ہمیشہ دودو کروڈ و گاڑیاں سوارین مڑورانی حقانی اوگام جنوکاں پہ شان و مڑاہ گشتیت۔

منی مہری تچیت بے آپ و تام و

یا

منی ظاہر در انت چو کہ باطن (15)

”عطا شاد کی شاعری کا بنیادی المیہ ان کی ذات اور اُنکے عہد کے بے سروسامانی کا المیہ ہے۔“ (16)

شاد و ذات و راہماویل کہ دوچار انت، اے بے سروسامانی و ویل گوں کئے و انت؟ شاد و گوں و تہی ذات و، انسانی چاگرد و بنی آدم و رنگ و عطا گوں اے ”ویل“ و دوچار انت یا یک راج یا لے و درچ و، و تہی ہمے راج و یک پنے و درچ و، درائیں بنی آدمی چاگرد و انسانے و درچ و، ہمے چاگرد و یک تبکے و درچ و، یا ہمے تبکانی تہ و یک پنے و درچ و کہ ”لوڑگ“ و پیگور و الماس آئی و سینگ و لگ انت۔ بلوچ دانشور، کو اس و نگد کار اردو و ٹھیکہ داراں اے شکان و جن انت کہ عطاء و تہی درائیں عمر و سنچ اردو و بھنگ و ابید آئی و پجار

”کولے کاشاعر“ بوتگ بلے وت هے بلوچ ٹهیکه داراں کدی شاداءؑ رالوڑگ ء برزتراء سند دات؟ اے دگه گپے که در آمدان گوں وتی
پجارچه شاداءؑ بدل زرت۔

در آمدے که ترا عزت و شرپ بخش ایت

وتی هما که تئی واری ء پدا کپتنگ

ء پدا شاداءؑ ”تین کے بعد نو“ هنجو نہ گشتنگ

ایک مکه

دو کے

اور میں جوڑوں ہاتھ

ایک مکه

دو کے

پھر بھی جوڑوں ہاتھ

ایک مکه

دو کے

پھر؁ میں چھوڑوں ہاتھ (17)

ھر کس بجنت ملوءء کہ ملو مال ء حد انت۔

ملو زاناں لوڈیگ ایت؟ بلوچ میارء لوڈیگ ء جنگ ہوں عیب انت پمیشگہ مکران ء غلامی ء هلاس کنگ ء ”مز نیں کردے“ پیش دارگ ء رند مکران ء حا کے ء عطاء سیادے ء گوں و ہدے علم ء لبز انکی گپ ء گپتارے ء کپت گڈ اواجہ ء وتی واجہی میار داشت ء نبشتہ کت ”من جناں ٹیھ ء کہ من میاری آل ٹیھ من ء جنت کہ من میاری آل (ٹیھ ء بل لاپے شوہاز کنت آئی ء بجن ننگہ وتار ابجٹا مین) مئے دگہ احوالکاری زانکارے ء واجہ صباد شتیری بابت ء ہم ہنچو نبشتہ کت ”کہ لوگ بخوبی جانتے ہیں کہ نقیب کون ہے؟“ بلے دنیا ء دیست کہ ٹیھ ء آفس ء ٹیبل ء کرسی گوں آئی ء دست ء پاداں ہوار پروشگ بوت انت ء نقیب ء دنیا شاہد کت کہ واجہی چہ کجا بنا بیت؟ ہمے برزیں میار انت کہ شبیہ شاد ء تہ ء میر ادیرہ ء میر ء ننگہ ”تین کے بعد نو ء سراجیزے نبشتہ کنگ بوتگ بلے

چوش عطا بیت کہ شب ء شہار بہ بیت ماہ ء ستر

روح پہ شارے ء اندیم بہ بیت چوش نہ بیت

روح پہ شارے ء اندیم نہ بیت پمیشگہ عطاء پگر ہمے شارے چو آدینک ء گیسن کنگ۔ بلے قول صباد شتیری کہ آئی ء سید ہاشمی ء بابت ء گشتنگ ات کہ سید ء بدواہاں ہرچی گشتنگ ات و گشتنگ ات بلے دوزواہ ہم گامے پدانہ بوتگ انت۔ ہمے ڈر ء عطاء بدواہ وتی جاگہ ء آئی ء دوزواہاں ہم جہد کنگ کہ عطاء ازمی مزن بالادی ء گوں نو کاری (جدیدیت) ء مہراکی در شاندا ب ء میھ ء بندگ بہ بیت تنگہ شاد آہانی بنجاہ ء ابیل ء آدست شت مہ کنت۔ ہمے درگت ء رحیم بخش مہر نبشتہ کنت۔

”عطاء سر جمیں شاعری ء چہ آئی ء سیاسی ء تاریخی شعور ء زانت ء پد جنگ ء بندریں سوب مئے

لہتیں نگد کار ء کو اسانی ہے فکر ء لیکہ ء آسر انت کہ آگشت عطا غیر سیاسی

شاعر انت۔“ (18)

اے لیکہ داروک گیشتر نو کاری ء آماچیں نگد کار انت البت پد نو کاری ء وانگ ء نون آہانی لیکہ ء تہا بدلی آتنگ بلے یک
موسم ء داں اے مردماں عطا شاد ء رادر راجمانی (غیر سیاسی) شاعرے پد رکنگ ء ہاترا مزین زورے جنگ کہ آہانی دوزواہی ء
سیمسراں شاد ء بدل ء گیشن آئی ء ہلاپ ء شنگ۔ وتی ہے نبشٹانک ء تہار جیم بخش مہر دیمتر ء نبشٹہ کنت کہ۔

”عطاء در شان داب بگندے چو ذگریں سیاسی شاعرانی وژا تر پل ء سطحی مہ بیت بلے اے

گپ کہ عطا غیر سیاسی شاعرے ات منی حیال ء ٹچ نہ انت۔“ (19)

اے حیال ٹچ انت کہ عطا شاد ء شاعری ء راجمانی ء تبکی لیکہ ء آتنگ بہ بیت گڑا شاد ء چنداوں اوشتا نہ کنت، شاد ء چہر ء
چیدگی ء تزن ء بیگوری از م ء شہتیر ہے لیکہ ء منگانی سرا اوشتا نگ، اگاں اے منگ کنگ بہ بنت گڑا شہتیر و تارا داشت نہ کنت۔ شاد ء
ازمی پکھی ء پھتوی سپت ء آئی تبکی، راجمانی ء بن دپتری (تاریخی) زانت ء سر پدی انت۔

آسر:

بلوچ نگد کاراں گیشتر جہد کنگ کہ عطا شاد ء ر ایک مہرائگی شاعرے درا بکن انت۔ اے کار باز ء پہ نازانتی کنگ ء باز ء پہ کینگ ء حسد ء
باز ء پہ وتی لیکہانی روح ء زندگ دارگ ء ہاترا عطا کنت دوست بو تگ بلے عطا ء شاعری ء چارگ ء پدرا بیت کہ عطا ء کر ء یک دیمروئی
دوستیں لیکہ داریں شاعرے است ء موجودت انت چو کہ فیض احمد فیض انت۔ فیض وتی زند ء دیمروئی دیمروئی دوستانی درائیں بہر
گپت انت پد انو کاراں مانا ء بنزہ سست ء فیض ء راجہ دیمروئی دوستی ء سیمسراں کنگ ء جہد کت بلے شاد ء دروشم چپ ات آئی ء زند ء
دیمروئی دوستاں چچ یے نہ کت کہ راج دوست، آشوب دوست ء گھگیری لبز انک ء دؤریں مردمے ات بلے شاد ء شاعری اے لیکہ ء
چپ انت، آئی ء گیشتریں شاعری، درتگ ٹچ، پادشاد ء مزورانی پگر ء سسا شاعری انت، کار بس آئی پولگ ء شوہازگ انت۔ البت آئی
شاعری اگاں گل خان نصیر، آزات جمالدینی ء اکبر بار کزنی ء بار کزنی ء شاعری ء گوں دیم پہ دیم کنگ ء چارگ بہ بیت گڑا بلکیں لبزی
دروشم ء یک لس وانو کے اے ہمارا بیت کہ عطا شاد چو اے شاعر اں ارزان نہ انت بلے ایشی ء مطلب ء مانا ٹچ وژا اے نہ بیت کہ عطا

شاد بورژوا پگر ء لیکه ء مردم انت۔ شاد وتی چہر ء شین ء چیدگی دنیا ء ہے لیکه ء پگر ء پلہ مرزی کنوک انت کہ دیروی دوست ء راجد وستے منوک انت، بلے عطا اے لیکه ء درشانی ء و تا ترپل بوگ ء نیل ایت، بلے ترپل نہ بوگ ء مول و مراد گران بوگ نہ انت بلکہ چہ وانوک ء چندے طلب کنگ انت، گڑا شاد دیمرئی دوستیں شاعرانی سرکیل بوت کنت۔ اے روج ء آئی ء لیکه مار کسی فلسفہ ء بنجل تنکی لیکه (طبقاتی فکر) ء سرچگاں چکران انت کہ آئی ء وانگ ء پھمگ ء بلوچ چا گرد ء تنکی، قبائلی، چا گردی، راجمانی ء تہہ سمائی (نفسیاتی) جیڑہانی سرپد بوگ ء مدت ء مکے رسیت۔

سر شون

- 1: مار كس / اٲنكلز، كٲونسٲ مٲنٲ فٲسٲو (رءانك) شاه مء مرى، مھر در انسٲى ٲوٲ آف رٲسرسء اٲنء ٲبلى كٲشنز، ءنورى 2013ء تا كءم 36
- 2: بزدارء، واءءء، ءءٲء بلوٲءى شاعرى كا آءاز وارءقا، كوئٲء، بلوٲءى اكٲءمى، 2005ءء تا كءم 94
- 3: عطا شاء كى شاعرىء، آءاگل (مشمولء) ماھنامء سگتء، عطا شاء نمبرء، تا كءم 22
- 4: عطا شاءء، شٲ سءار انءمءمء، كوئٲء، بلوٲءى اكٲءمى، 1997ءءء تا كءم 69
- 5: ھمٲشء، تا كءم 54
- 6: ھمٲشء، تا كءم 31
- 7: عطا شاءء، روٲءرء، كوئٲء، بلوٲءى اكٲءمى، 1997ءءءء تا كءم 88
- 8: ھمٲشء، 85
- 9: ھمٲشء، 29
- 10: ھمٲشء، 43
- 11: ھمٲشء، 43
- 12: ھمٲشء، 44

- 13: ہمیش، 36
- 14: ہمیش، 10
- 15: ہمیش، 10
- 16: بزدار، واحد، جدید بلوچی شاعری کا آغاز و ارتقا، تاکدیم 95
- 17: عطا شاد، کلیات عطا شاد، تاکدیم، 159
- 18: مہر، رحیم بخش، عطاء سیاسی ءو تاریخی شعور، (نہشتانک) ماہتاک سچکان، فروری 2010، س، 5، ت 7، تاکدیم 48
- 19: ہمیش، تاکدیم 48